

مقایسه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با سند ۲۰۳۰

رضا قربانزاده ، علیرضا دولت نژاد سینا عبدالله پور

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان علامه طباطبایی اردبیل

Email: Rezagorbazadeh46t@gmail.com

09146195718

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان علامه طباطبایی اردبیل

Email: alireza.donezh80@gmail.com

09904457296

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان علامه طباطبایی اردبیل

Email: abdollahpoursina1969@gmail.com

09381385933

چکیده

هدف ما در این پژوهش بررسی دو سند ۲۰۳۰ و سند تحول بنیادین و مقایسه آنها با هم است روش این پژوهش کیفی از نوع توصیفی تحلیلی میباشد و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه ای به روش فیش برداری است در این پژوهش ابتدا حدود ۲۰ مقاله خوانده شده و اصل هر دو سند را بررسی کرده ایم و سپس از حدود ده مقاله استفاده شده و مهمترین یافته پژوهش این است که سند ۲۰۳۰ با سند تحول بنیادین برخی اشتراکات و برق افتراقاتی دارد و می توان در کنار سند تحول از برخی مولفه های سند ۲۰۳۰ که با عقاید اسلامی در تناقض نیستند در کشور استفاده کرد همچنین در این مقاله به برخی مولفه های سند تحول بنیادین مانند هویت ملی، جامعه عدل جهانی، مفهوم عدالت آموزشی و به تعالی اشاره شده و به برخی مولفه های سند ۲۰۳۰ مانند بهداشت و سلامت، دیدگاه بشر محورانه، آموزش جامعه جنسیتی و عدالت آموزشی پرداخته شده است.

کلید واژه: سند تحول بنیادین ، سند ۲۰۳۰، تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش

1- مقدمه

امروزه در کشور ما با سند آموزشی ۲۰۳۰ و تحول بنیادین مطرح است که در این مقاله این دو سند را بررسی کرده و با هم مقایسه می کنیم. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در ۷ فصل؛ مقدمه، بیانیه ارزش ها، بیانیه حوزه مأموریت، و چشم انداز هدف های کلان راهبردهای، کلان هدف های عملیاتی، و راهکارها و چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش و پرورش در ۳۵ صفحه تنظیم شده است (سپیدنامه و همکاران، ۱۳۹۷) اما در برابر سند تحول بنیادین با سند ۲۰۳۰ را مواجه ایم که برنامه های فراملی و نسخه های واحد جهانی برای تحقق آرمان چهارم از مجموعه آرمانهای اهداف توسعه پایدار یونسکو می باشد (فولادی، ۱۳۹۶) سند تحول در ایران چنان اهمیتی دارد که میتوان گفت: در نظام حقوقی ایران سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از بالاترین اعتبار در بحث آموزش و پرورش برخوردار است (یداللهی و همکاران، ۱۳۹۸) اما ما اهمیت سند ۲۰۳۰ را در هدفهای بزرگ و توسعه یابی آن میدانیم آرمان برنامه آموزش ۲۰۳۰ تضمین آموزش با کیفیت برابر و فراگیر و ترویج فرصت های یادگیری مادام العمر برای همه است که از سوی یونسکو برای تحقق این آرمان طراحی شده است که به این علت حائز اهمیت میباشد (فولادی، ۱۳۹۶) هدف و آرمان سند تحول تشکیل جامعه مطلوب اسلامی است برای اینکه جامعه صالح اسلامی شکل بگیرد وابسته به آن است که تربیت یافتگان این نظام شایستگی های لازم برای درک و اصلاح مداوم موقعیت خود و دیگران را بر اساس نظام معیار اسلامی کسب نمایند. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۱۳۹۰) اما هدف نهایی سند ۲۰۳۰ دستیابی به توسعه پایدار است دسترسی به توسعه پایدار وابسته به فرهنگ است فرهنگ هویت جوامع را تشکیل میدهد و به کاهش تحرک و توسعه برابر فراگیر و انسان محور کمک میکند قرار دادن فرهنگ در بطن سیاست های توسعه پیشرفت لازم برای جهت بخشی به فرایند جهانی شدن با احترام به تنوع فرهنگها و حفاظت از میراث فرهنگی ملموس و ناملموس با تاکید بر ترویج تفاهم میان فرهنگی است (سند توسعه پایدار ۲۰۳۰) برنامه آموزشی ۲۰۳۰ توسط کمیسیون ملی یونسکو تدوین و در کشورهای مختلف از جمله ایران بومی سازی شده است سند بومی سازی شده در ایران به عنوان سند ملی آموزش مطرح است (فولادی، ۱۳۹۶) که میتواند راهکاری باشد برای اینکه از این سند در کنار سند تحول بنیادین استفاده کنیم و به تداوم استفاده از این دو راهکارهایی بیندیشد. حال میخواهیم بدانیم فایده این دو سند در کجاست در فایده سند ۲۰۳۰ میتوان این نکات را بیان کرد: یکی از اسنادی که به موضوعات مختلف از جمله بهداشت سواد عمومی عدالت آموزشی آموزش فراگیر و غیره پرداخته است و از این جهت حائز اهمیت میباشد (باقری و همکاران، ۱۳۹۶) اما در مقابل آن سند تحول بنیادین را داریم که از فواید آن می توان به این موضوع اشاره کرد که در دهه اخیر در جمهوری اسلامی ایران تاکید فراوانی درباره توجه جدی به مسئله آموزش و پرورش و عدم تناسب وارداتی بودن و ناکارآمد بودن الگوی آموزش و پرورش فعلی و ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش شده است. (رهبری و همکاران، ۱۳۹۴)

1 حال کدام سند میتواند در کشور ما مؤثر تر واقع شود؟

2 اسناد ۲۰۳۰ و تحول بنیادین آموزش و پرورش چه شباهت ها و چه تفاوت هایی با هم دارند؟

3 کدام یک از آرمان های معنوی و والایی دارند؟

4 هر یک از اسناد طبق کدام دیدگاهها پردازش شده اند؟

2- روش شناسی

روش پژوهش حاضر کیفی از نوع توصیفی تحلیلی است، تحلی محتوا روش است برای دستیابی به ویژگی های مختلف پیام، دیدگاه ها و اندیشه های فرستنده پیام علل صدور واثار پیام است (سلطانی، 1391) و سعی کردیم بعد از بررسی مقالات دو موضوعی که مدنظر بود را با هم مقایسه کنیم و در نهایت به راهکاری برسیم. ابزار گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای و مروری از سایر مقالات علمی در رابطه با موضوع این پژوهش است. ما چندین پژوهش متناسب با موضوع مربوطه را بررسی کردیم و پس از مطالعه آنها به صورت رفرنس دهی معتبر و هدفمند به بیش از 30 منبع مقاله را طراحی کردیم

1- مقدمه

امروزه در کشور ما با سند آموزشی ۲۰۳۰ و تحول بنیادین مطرح است که در این مقاله این دو سند را بررسی کرده و با هم مقایسه می کنیم. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در ۷ فصل؛ مقدمه، بیانیه ارزش ها، بیانیه حوزه مأموریت، و چشم انداز هدف های کلان راهبردهای، کلان هدف های عملیاتی، و راهکارها و چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش و پرورش در ۳۵ صفحه تنظیم شده است (سپیدنامه و همکاران، 1397) اما در برابر سند تحول بنیادین با سند ۲۰۳۰ را مواجه ایم که برنامه های فراملی و نسخه های واحد جهانی برای تحقق آرمان چهارم از مجموعه آرمانهای اهداف توسعه پایدار یونسکو می باشد (فولادی، 1396) سند تحول در ایران چنان اهمیتی دارد که میتوان گفت: در نظام حقوقی ایران سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از بالاترین اعتبار در بحث آموزش و پرورش برخوردار است (یداللهی و همکاران، 1398) اما ما اهمیت سند ۲۰۳۰ را در هدفهای بزرگ و توسعه یابی آن میدانیم آرمان برنامه آموزش ۲۰۳۰ تضمین آموزش با کیفیت برابر و فراگیر و ترویج فرصت های یادگیری مادام العمر برای همه است که از سوی یونسکو برای تحقق این آرمان طراحی شده است که به این علت حائز اهمیت میباشد (فولادی، 1396) هدف و آرمان سند تحول تشکیل جامعه مطلوب اسلامی است برای اینکه جامعه صالح اسلامی شکل بگیرد وابسته به آن است که تربیت یافتگان این نظام شایستگی های لازم برای درک و اصلاح مداوم موقعیت خود و دیگران را بر اساس نظام معیار اسلامی کسب نمایند. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۱۳۹۰) اما هدف نهایی سند ۲۰۳۰ دستیابی به توسعه پایدار است دسترسی به توسعه پایدار وابسته به فرهنگ است فرهنگ هویت جوامع را تشکیل میدهد و به کاهش تحرک و توسعه برابر فراگیر و انسان محور کمک میکند قرار دادن فرهنگ در بطن سیاست های توسعه پیشرفت لازم برای جهت بخشی به فرایند جهانی شدن با احترام به تنوع فرهنگها و حفاظت از میراث فرهنگی ملموس و ناملموس با تاکید بر ترویج تفاهم میان فرهنگی است (سند توسعه پایدار ۲۰۳۰) برنامه آموزشی ۲۰۳۰ توسط کمیسیون ملی یونسکو تدوین و در کشورهای مختلف از جمله ایران بومی سازی شده است سند بومی سازی شده در ایران به عنوان سند ملی آموزش مطرح است (فولادی، 1396) که میتواند راهکاری باشد برای اینکه از این سند در کنار سند تحول بنیادین استفاده کنیم و به تداوم استفاده از این دو راهکارهایی بیندیشد. حال میخواهیم بدانیم فایده این دو سند در کجاست در فایده سند ۲۰۳۰ میتوان این نکات را بیان کرد: یکی از اسنادی که به موضوعات مختلف از جمله بهداشت سواد عمومی عدالت آموزشی آموزش فراگیر و غیره پرداخته است و از این جهت حائز اهمیت میباشد (باقری و همکاران، 1396) اما در مقابل آن سند تحول بنیادین را داریم که از فواید آن می توان به این موضوع اشاره کرد که در دهه اخیر در جمهوری اسلامی ایران تاکید فراوانی درباره توجه جدی به مسئله آموزش و پرورش و عدم تناسب وارداتی بودن و ناکارآمد بودن الگوی آموزش و پرورش فعلی و ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش شده است. (رهبری و همکاران، 1394)

۱- حال کدام سند میتواند در کشور ما مؤثر تر واقع شود؟

۲-اسناد ۲۰۳۰ و تحول بنیادین آموزش و پرورش چه شباهت ها و چه تفاوت هایی با هم دارند؟

۳-کدام یک از آرمان های معنوی و والایی دارند؟

۴-هر یک از اسناد طبق کدام دیدگاهها پردازش شده اند؟

3- ابعاد مختلف اسناد

بررسی برخی موضوعات اساسی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در ابعاد مختلف و پی بردن دقیق به معانی برخی از عبارات

1-3 نظام تعلیم و تربیت رسمی -عمومی

نهادی است اجتماعی و فرهنگی و سازمان یافته که به عنوان مهم ترین عامل انتقال، بسط فرهنگ در جامعه اسامی ایران، مسئولیت آماده سازی دانش آموزان جهت تحقق مرتبه ای از حیات طیبه در همه ابعاد را برعهده دارد که تحصیل آن مرتبه برای عموم افراد جامعه الزم یا شایسته باشد. دستیابی به این مرتبه از آمادگی برای تکوین و تعالی پیوسته هویت دانش آموزان (با تاکید بر وجوه مشترک انسانی، اسلامی و ایرانی) ضمن ملاحظه ویژگی های فردی و غیر مشترک و نیز در راستای شکل گیری و اعتلای مداوم جامعه صالح اسلامی مستلزم آن است که تربیت یافتگان این نظام شایستگی های الزم برای درک و اصلاح مداوم موقعیت خود و دیگران را براساس نظام معیار اسلامی کسب نمایند.

2-3 تعلیم و تربیت

فرایندی تعالی جویانه، تعاملی، تدریجی، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی که به منظور هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد، زمینه های مناسب تکوین و تعالی پیوسته هویت ایشان را در راستای شکل گیری و پیشرفت جامعه صالح فراهم میآورد.

3-3 ساحت های تعلیم و تربیت

ساختهای مندرج در فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران شامل موارد زیر می باشند تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای، تعلیم و تربیت علمی و فناورانه میباشد اما از توضیحات اضافه درباره این ساحت ها چشم می پوشیم زیرا هدف ما نگاه اجمالی بر دو سند است

4-3 نظام معیار اسلامی

مبانی و ارزش های مبتنی بر دین اسلام ناب محمدی یا سازگار با آن، مشتمل بر سلسله مراتبی از ارزش هاست که ناظر به همه ابعاد زندگی انسان است، زیرا دین اسلام به همه عرصه های امور اجتماعی و فردی، دنیوی و اخروی، مادی و معنوی زندگی بشر پرداخته است. نفی سکولاریسم هر چند نسبت به پاره ای از این عرصه ها، به عرصه ی کلیات اکتفا و نسبت به بخشی دیگر، جزئیات را نیز ذکر کرده است.

۳-۵ شایستگی های پایه

مجموعه های ترکیبی از صفات و توانمندی های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه های هویت (عقلانی، عاطفی، ارادی و عملی) و نیز تمام مولفه های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است، که متریبان برای دستیابی به مراتب حیات طیبه جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل فردی و جمعی برای بهبود مستمر آن، باید این گونه صفات و توانمندی ها را کسب کنند.

۳-۶ هویت

برآیند مجموعه ای از بینشها، باورها، گرایشها، اعمال و صفات آدمی است. از این رو، نه تنها امری ثابت و از پیش تعیین شده نیست، بلکه حاصل تلاش و توفیق شخص و تا حدودی متأثر از شرایط اجتماعی است. انسان، موجودی است که می تواند با تکیه بر فطرت و استعداد های طبیعی خود و با استفاده از نیروی عقل و اختیار و اراده خویش، به معرفت دست یابد. معرفت ایجاد شده میتواند زمینه میل و گرایش را در او فراهم سازد. بینش و گرایش درونی، زمینه باور ایمان و تکوین اراده تصمیم معطوف به عمل را در وی فراهم می آورد و با عمل و تکرار آن، به تدریج هویتش شکل می گیرد. همین امور نیز، در هر گونه تحول هویت، پس از تکوین اولیه آن نقش آفرین است.

۳-۷ معلم و مربی

معلم و مربی مترادف هم بکار رفته است و به فردی اطلاق می شود که رسالت خطیر تربیت دانش آموزان را در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر عهده دارد.

۳-۸ جامعه اسلامی

اجتماعی است که بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می شود نه بر روابط نژادی، خویشاوندی یا قبیله ای و یا روابط انتفاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی- که رویکرد استخدامی داشته و متکی بر منفعت های یک طرف یا دو طرف قرارداد میباشد. در جامعه اسلامی که مظهر تحقق بعد اجتماعی حیات طیبه به شمار می آید، پیوندها خشونت آمیز ناشی از ترس و تهدید و ارباب (یا انتفاعی) ناشی از سودگرایی و استثمار یا استخدام دیگران نیست بلکه ارتباط میان اعضای جامعه به ارزشهای انسانی اخلاقی، معرفت، محبت و اطاعت از خدا پیروی آگاهانه و اختیاری از نظام معیار دینی معطوف است. در چنین جامعه ای روابط ظالمانه و تعصبات نژادپرستانه طرد می شود و بر توجید به عنوان اساس تکوین و گسترش روابط اجتماعی تاکید می گردد.

۳-۹ حیات طیبه

وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب، بر اساس (نظام معیار اسلامی) میانی و ارزشهای مقبول دین الهیاست که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب الی الهی خواهد شد. اینگونه زندگانی مستلزم ارتباط آگاهانه و اختیاری با حقیقت هستی و تشدید رابطه ای با او در همه شئون فردی و اجتماعی زندگی است که باید بر اساس انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه ی نظام معیار مناسب با دین اسلام باشد. بنابراین، یکی از مشخصات اصلی حیات طیبه، تکیه بر ارزش غایی زندگی - قرب الی الهی - و نظام معیار متناسب با آن یعنی میانی و ارزش های مقبول دین اسلام است. زیرا با توجه به لزوم پذیرش ربوبیت خداوند متعال، به عنوان یگانه رب حقیقی جهان و انسان، این نظام معیار، جهت اساسی نحوه تحقق حیات طیبه را در همه مراتب و ابعاد زندگی با این نظام تقوا، وجه تمایز اساسی حیات طیبه از زندگی غیردینی سکولار رایج محسوب میشود. که نقطه اوج و حقیقت آن در جامعه جهانی مهدوی محقق می گردد

۱۰-۳ چشم انداز

معرف وضع مطلوب دست یافتنی است که با الهام از وضعیت انعکاس یافته در رهنامه تعلیم و تربیت رسمی عمومی و تحت تأثیر چالش ها ترسیم شده است. استنادات این چشم انداز مؤید فرایندی است که به این تصویر از وضع مطلوب دست یافتنی معنا میبخشد. بنا برنظام نام تدوین سند جامع تحول و نوسازی نظام آموزشی مصوب جلسه 64 مورخ ۱/۴/۱۳۹۸ شورای تخصصی تحول و نوسازی نظام آموزشی کشور چشم انداز اینگونه تعریف می شود: چشم انداز نظام آموزشی اعلامیه جهت گیری نظام آموزشی و بیانگر هویت و آرمان آن است که تصویری از مقاصد آینده نظام آموزشی کشور در افق 1404 را ترسیم می کند. این چشم انداز بر اساس اسناد بالادستی: قانون اساسی، سیاست های کلی نظام، سند چشم انداز بیست ساله و فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، در افق 1404 ترسیم می شود.

۱۱-۳ نظام دوری

نظام دوری عبارت است از همراهی معلم با دانش آموزان در چند پایه تحصیلی (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش) برخی موضوعات مهم در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش:

۱۳-۳ هویت ملی

اولاً؛ هویت ملی ایرانی موجود در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ج.ا.ایران، ترکیبی از سه بعد هویت اسلامی، ایرانی و متجدد است. ثانیاً؛ لایه هویت اسلامی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با مؤلفه هایی چون توحید، اصول و آموزه های اسلامی، حیات طیبه، عدالت، مهدویت و انتظار، امر به معروف و نهی از منکر، ولایت فقیه، عفاف و حجاب قابل شناسایی است و بخش اعظمی از سند مرتبط با هویت اسلامی است یا مقوم آن میباشند. ثالثاً؛ لایه هویت ایرانی در این سند، با مؤلفه هایی چون توسعه بومی، وحدت ملی، زبان فارسی، روحیه جهادی و انقلابی، میراث فرهنگی و تمدنی، سرود و پرچم ملی،

آمیختگی اسلام و ایران و سرزمین ایران مشخص میگردد و این بعد از هویت، ارتباط نزدیکی با هویت اسلامی دارد و برخی مؤلفه های ایرانی، همسو و مشترک با ابعاد اسلامی هویت ملی هستند. رابعاً؛ لایه هویت متجددانه جهانی در سند تحول با مؤلفه هایی چون فناوریهای نوین، رسانه و زبان خارجی مشخص گردیده است. در مجموع این سه لایه هویتی و عناصر وابسته به آن، می توانند موجبات ایجاد و تقویت دوچندان هویت اسلامی - ایرانی و متجددانه، و در نتیجه انسجام و همبستگی ملی را در میان دانش آموزان فراهم نمایند. خامساً؛ تجزیه و تحلیل محتوای ابعاد هویتی در سند تحول نشان میدهد که لایه هویت اسلامی در متن سند تحول بنیادین آموزش و

پرورش از فراوانی و تاکید بیشتری نسبت به دو لایه هویتی دیگر برخوردار است و تکرار بیش از 110 بار واژه اسلام و اسلامی در این سند گواهی بر این مدعا است. (رهبری و همکاران، 1394)

۱۴-۳ بحث تعالی در سند

از آنجا که انسان در قرآن به عنوان خلیفه خداوند در زمین معرفی شده است پس باید به این موضوع اهمیت خاصی داد و افراد جامعه را بر اساس آن تربیت کرد. تحلیل محتوای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در راستای مفهوم تعالی داده ها حکایت از آن داشتند که در مجموع ۴۱۰ مرتبه به مولفه های مفهومی مرتبط با فعالیت توجه شده که در میان بخش های نه گانه سند بخش هدف های عملیاتی و راهکارها با ۱۰۴ فراوانی بیشترین و بخش بیانیه مأموریت بانه فراوانی کمترین میزان توجه را داشتند این نوع توجه می تواند به دلیل تفاوت در ماهیت هدف و حجم فصول سند تحول آموزش و پرورش بوده باشد (سبحانی نژاد و همکاران 1396)

۱۵-۳ جامعه ی عدل جهانی مهدوی

مفهوم دیگری که به کرات در سند تحول از آن یاد شده، آرمان تحقق حکومت عدل جهانی یا حکومت عدل مهدوی در سراسر جهان است. گفتمان مهدویت یک گفتمان شیعی است. از سویی دیگر، آرمان تحقق حکومت عدل جهانی با استفاده از قدرت علم و فناوری به فراخور موضوع این مقاله و کسب مرجعیت علمی در جهان مستلزم عضویت در نظام جهانی علم، کسب مشروعیت و حجیت و تبدیل شدن به رقیبی بالمنازع جهت اعمال اراده میباشد. امروزه «علم در حکم یک کارگاه بین المللی است و ارتباطات از نظر بقای آن امری اساسی است در دوره کنونی بر اثر گسترش کاربرد تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطاتی و به موازات پیدایش شیوه ای جدید تولید دانش و توجه به نیازهای بازار، اجتماعات علمی بدون مرز و شبکه های پژوهشی گسترده ای شکل گرفته اند. کالینز نظریه ی عمومی مراسم تعاملی را برای بیان روابط بین اعضای اجتماعات علمی به کار میبرد. مراسم تعاملی همیشه در یک موقعیت محلی رخ میدهد. دنیای فکری یعنی دانش و پژوهش چیزی جز یک جهان کالن تعامل گفتگو نیست که سرمایه ی فرهنگی یعنی ایده ها، نظریات، روشها، فنون و مفاهیم را در مراسم رویارویی متناوب به چرخش درمی آورد. آنچه یک فرد را عضو این دنیای فکری می سازد مشارکت او در این مناسبات و گفتوگوست. فضای گفتگو و ارتباط در بین اهل علم رقابتی و قشر بندی شده است و در مرکز گرمایده ها از بیشترین احترام و تقدس برخوردارند. افراد دارای سرمایه ی فرهنگی و انرژی عاطفی بیشتر تالش میکنند در این مرکزیت مراسمی حضور یابند و هویت خویش را با ایده های حاضر در آن پیوند بزنند و این حضور به نوبه ی خود فضای توجه نمادین و خالقیت آنان را تقویت میکند. چنین تقویت خالقیتی را میتوان به پیدایش روحیه ی علمی نیز تعبیر گران علمی در فضای تعاملات علمی حاصل قرار گرفتن کنش نمود. روحیه ی علمی است. ضرورت عضویت در اجتماعات علمی، کسب اعتماد این اجتماعات میباشد. دید سیاسی اجتماعی علمی جهان به اجتماع علمی ایران باعث طرد بسیاری از پژوهشگران ایرانی و کُندی پیشرفت آنها میشود. جامعه ی علمی جهانی، نسبت به جامعه ی علمی ما، نگاهی سیاسی دارند. یعنی آنها به اسم پژوهشگر نگاه میکنند که ایرانی است و بنابراین او را طرد میکنند و در مقالات خودشان به پژوهشگران ایرانی ارجاع نمی دهند. یکی از راههای اساسی رفع این معضل این است که کیفیت را در ایران باید بالا برد و پژوهشهای ما باید در سطح بین المللی به رسمیت شناخته شوند و پژوهشگر باید هدف خود را رسیدن به سطح بین المللی قرار دهد. جهت تحقق بخشیدن به این آرمان، اجتماع علمی ایران باید رابطه ای قوی با اجتماع علمی جهان ایجاد کند تا هم خود را با معیارهای آن بسنجد و هم از امکانات آن در درون و از امکانات درون جامعه در سطح جهانی استفاده کند تعاملاتی ذاتی دورانی است که از آن به نام جهانی شدن یاد میکنیم. گیدنز بر اساس مفهوم دوگانگی ساخت در نظریه ی ساخت یابی اش معتقد است که هم جهانی شدن بر ما اثر میگذارد و هم ما در جهانی شدن نقش داریم. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، راهکارهای عملیاتی چندانی برای پیوند دادن نظام آموزش و پرورش به نظام آموزش عالی

جهت تکمیل پروسه ی اجتماع علمی سازی ارائه نکرده است. از سویی دیگر (پرورش روحیه ی علمی) مستلزم تدوین راهکارهای عملیاتی است و با ارائه ی چند گزاره ی کلی نظیر تقویت فرهنگ پژوهش و امثال آن، عملی نمیگردد. در سند تحول، الزم است این چشم اندازها به وضوح ترسیم شوند. (سپیدنامه و همکاران 1397)

۱۶-۳ مفهوم عدالت آموزشی

تحت شرایط موجود به نظر یکی از مهمترین زمینه هایی که در آن عمیق شدن نیاز به تعیین دقیق رویکرد مورد نظر قانون گذاری را نحس می شود مسئله عدالت آموزشی در کلیه زمینه های آن منجمله دارد جنسیتی می باشد مسئله عدالت آموزشی از جمله ایده هایی بود که در سال ۱۳۹۰ در سند تحول نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران به آن پرداخته شد بررسی راهکارهای مطروحه در سند تحول مبین این موضوع است که این سند تامین و بسط عدالت را متوجه رفع تبعیض مادی و معنوی میان مناطق محروم و برخوردار و توزیع عادلانه منابع و امکانات و نیز توجه به نیازها و نقشهای جنسیتی در کنار توجه به ویژگیهای شخصیتی دانشآموزان میداند در این سند توجه به تفاوتهای فردی میان دو جنس دختر و پسر نیز به عنوان یکی از راهکارهای تحقق عدالت مورد نظر قرار گرفته است و طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقشهای دختران و پسران به عنوان یک راهکار بیان شده است (یداللهی و همکاران، 1398)

۴-۲ بررسی برخی موضوعات اساسی سند ۲۰۳

دستورکار پیشرو، برای افراد و با توجه به رفاه و نیکبختی آنها و اوضاع و احوال کره زمین تهیه شده است. هدف از تهیه این دستورکار همچنین تقویت صلح جهانی در سایه آزادی های بیشتر است. ما به این شناخت رسیده ایم که ریشه دکنی فقر در همه اشکال و ابعاد آن، از جمله فقر مطلق، بزرگترین چالش جهانی و از ملزومات اجتناب ناپذیر توسعه پایدار است. همه کشورها و کلیه ذینفعان، در سایه یک مشارکت جمعی این دستورکار را اجرا خواهند کرد. ما برآنیم تا نسل بشر را از جور فقر برهانیم و خواهان آن هستیم که سیاره خود را دوست بداریم و آن را التیام بخشیم. ما عزم خود را جزم کرده ایم تا برای تغییر مسیر جهان به سوی مقاومت بیشتر و توسعه پایدار، قدمهای عاجل، دگرگونکننده و جسورانه برداریم و ضمن آماده شدن برای این گذار جمعی، تعهد میدهیم که کسی از این قافله عقب نماند. اهداف هفدهگانه توسعه پایدار و 169 هدف جانبی آن که امروز آنها را اعام میکنیم، بیانگر دامنه و اهمیت این دستورکار جدید جهانی هستند و بر مبنای اهداف توسعه هزاره تهیه شده اند و به دنبال تحقق و تکمیل چیزی هستند که اهداف توسعه هزاره بدان نرسید. این اهداف، رعایت حقوق بشر برای همه، تحقق تساوی جنسیتی برای همه و توانمندسازی همه زنان و دختران را دنبال میکند. اینها، اهدافی منسجم و ملموس هستند و میان ابعاد سه گانه اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی توسعه پایدار تعادل برقرار میکنند. (اصل سند ۲۰۳۰)

۱-۴ بهداشت و سلامت

توسعه پایدار در پرتو به مبانی و اهداف عینی دستور کار ۲۰۳۰ یونسکو حکایت از دخالت معنادار و مفید در راستای حل موضوع مربوط به حق برخورداری از زندگی مناسب بر پایه ارتقاء مستمر سطح خدمات سلامت و بهداشت عمومی نسل های حال و آینده دارد لذا برنامه راهبردی مندرج در سند مذکور مکمل آرمانهای عینی و ضروری گفتمانهای حقوق بشری است تأمین سلامت و دسترسی به بهداشت عمومی و همچنین داشتن حق بر آموزش در آن حوزه برای همگان به ویژه برای گروههای آسیبپذیر دستاورد این تلاش جهانی است

آموزش ابزار مهم برای توسعه پایدار خصوصاً توسعه انسانی است به طوری که هدف از آن انتشار دانش عملی در مورد نحوه حمایت از حقوق افراد بیمار در مقابل تعهدات دولت متبوع خود در حوزه سلامت و بهداشت عمومی است نیل به این هدف یکی از اصلیتترین تعهدات دولتها و سازمانهای بینالمللی و جهانی و منطقهای است محقق شدن این انتظارات در راستای پاسداشت حق بر سلامت و بهداشت عمومی و تامین سنین که از سوی تا به آن حقوق بین الملل است. (با قری و همکاران، 1397)

۲-۴ دیدگاه بشر محورانه

بند پنجم بیانیه اینچئون به صراحت از غلبه و تسلط دیدگاه و آموزه‌های بشرگرایانه سخن به میان آورده است. دیدگاه و رویکرد بشری، رویکرد فلسفی غرب در مواجهه با حوزه‌های مختلف دانش از جمله حقوق و اخلاق و سیاست است. بر پایه دیدگاه بشرمحور و دیدگاه اومانیستی، خواست و اراده انسان، متعالی ترین مرجع تعیین اهداف جامعه انسانی است. به همین مناسبت، با تغییر نیازها و خواست های انسان، حقوق و اخلاقیات وی نیز تغییر می یابند (غمامی، مقدمی 1398)

۳-۴ آموزش جامعه جنسیتی

دیگر اصطلاحات کلیدی سند 2030 آموزش، میتوان به مسأله آموزش جامع جنسیتی اشاره نمود. این اصطلاح به معنای اطلاعات دقیق علمی راجع به رشد انسانی، آناتومی بدن و بهداشت باروری است و همچنین مشتمل بر اطلاعاتی راجع به پیشگیری از بارداری، زایمان و بیماریهای مقاربتی از جمله ایدز است. (غمامی، مقدمی ۱۳۹۸)

۴-۴ عدالت آموزشی

سند ۲۰۳۰ جدیدترین سند بینالمللی است که نگاهی ویژه به آموزش و عدالت آموزشی دارد یکی از مهمترین اهداف از دیدگاه این سند که در بدو تدوین آن مورد توجه واقع شده است و سری شکنی فقر می باشد در این صنعت با تکیه بر کرامت انسانی سعی بر آن شده است تا تمامی زمینهای و النهایه زمینساز فقر مورد شناسایی واقع شود و با وضع قواعد روشن سعی بر رفع آنها شود دستیابی به عدالت اقتصادی، رفع تبعیضهای نژادی قومی و فرهنگی، ایجاد زمینه برای بهرهمندی تمامی اقشار از فرصتهای برابر، و در نهایت نیل جوامع به توسعه در تمامی ابعاد و عدالت در تمامی زمینه های متصل به برای آن از اهداف عمده این سند می باشد هرچند این سند تعریف دقیقی از عدالت آموزشی را نداده است منتها نیل به آن را یکی از مهمترین اهداف خود قرار داده است یکی از مهمترین زمینه هایی که سند ۲۰۳۰ برای نیل به هدف کلی یعنی عدالت آموزشی و مدنظر قرار داده است دستیابی به عدالت جنسیتی است با وجودی که عدم ارائه معنایی دقیق از مفهوم عدالت آموزشی به لحاظ ساختاری میتواند موجب ایجاد ابهام در محتوای مفهوم و تسری آن به زمینهای متصور برای عدالت آموزشی مثل عدالت جنسیتی شود و به این لحاظ نقطه ضعفی برای این سند به حساب میآید. (یداللهی و همکاران، 1398)

۵ بررسی جامع و تحلیلی دو سند

حال در زمینه عملی این دوسال چه تاثیری می تواند داشته باشند و جوامع را در کدام راستا رو به جلو می برند در سند تحول در جامعه آینده باید شاکله اسلامی حفظ شود رویکرد سند تحول به طور کلی رویکرد اسلامی است و باید دانشآموزان بر طبق فرموده های اسلامی تربیت شوند و از این سند به دنبال تحول در آموزش و پرورش است. نظام معیار اسلامی از مفاهیم محوری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. از این مفهوم به کلیات در سند مذکور استفاده شده است. در بهره گیری از این مفهوم دینی - سیاسی در ترسیم برنامه های تربیتی نهاد آموزش و پرورش نمیتوان سخنی به میان آورد و ایرادی متوجه آن نمود. زیرا هر جامعهای، فرزندان را مطابق با نظام ارزشی خود تربیت میکند. دین صفت و عنصر هویتی است. عامل انسجام بخش بین مردم شیعه در ایران و عاملی در تمایز دادن با غیر است. همان معنایی که کالینز تحت عنوان رابطه همبستگی و تضادی یاد میکند در ادبیات دینی دیده میشود. اما در مجال علم و تکنولوژی، نظام معیار، مبتنی بر هنجارهای جهانشمول است. معیار غلبه آرتساری در علم، عدول از هنجارهای علمی است و این هنجارها مبتنی بر اصل فراغت از ارزشهای ایدئولوژیک بنا نهاده شده اند. در بند 2 فصل ششم سند راهبردهای کالان آمده است: بهره مندی هوشمندانه از فناوریهای نوین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی مبتنی بر نظام معیار اسلامی است. و در تعریف مفهوم نظام معیار اسلامی در سند مذکور آمده است: نظام معیار اسلامی: مبانی و ارزشهای مبتنی بر دین اسلام ناب محمدی یا سازگار با آن، مشتمل بر سلسله مراتبی از ارزش هاست که ناظر به همه ابعاد زندگی انسان است؛ زیرا دین اسلام به همه عرصه های امور اجتماعی و فردی، دنیوی و اخروی، مادی و معنوی زندگی بشر پرداخته است نفی سکولاریسم هر چند نسبت به پارهای از این عرصه ها، به عرصه ی کلیات اکتفا و نسبت به بخشی دیگر، جزئیات را نیز ذکر کرده است (سپیدنامه و همکاران 1397) راهکارهای کاربردی در برنامه درسی کدامند؟ در پاسخ به این سوال از نظرات چهارده نفر از صاحب نظران استفاده شده است دیدگاههای افراد پیرامون راهکارهای کاربردی در برنامه درسی از طریق مصاحبه عمیق و به صورت نیمه ساختار یافته به دست آمده است سوال این مصاحبه ها در یک بعد کلی و باز مطرح شد و آن عبارت بود از اینکه برنامه های درسی با ارائه چه معرفتی میتوانند به پرورش تعالی کمک کنند برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش کدگذاری اسمیت استفاده شد نتایج تحلیل را مشخص کرد که کاربرد مسائل مختلف در برنامه درسی مستلزم بهره گیری از یک چارچوب نظری یا نظریه زیربنایی و مبتنی بر اصول و موازین علمی و نیازهای واقعی است تا بتواند به عنوان راهنمای عمل در بررسی و اجرای مراحل پژوهش مورد استفاده قرار گیرد در این راه راستا راهکارهای اشاعه تعالی در برنامه های درسی نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی ایران میتواند در سال انصار اهداف محتوا روش های یاددهی یادگیری و ارزشیابی و دلیل یابد به عبارت دیگر و وارد چهارگانه مذکور عناصری هستند که نمایانگر وجوه مختلف برنامه های درسی اند و هر کدام میتوانند بهنجوی در بست تعالی سهیم باشند (سبحانی نژاد و همکاران 1396) حال باید ببینیم در زمینه عملی سند ۲۰۳۰ طرح راهکارهایی دارد و چشم اندازی را برای آینده جوامع در نظر گرفته است. سند چارچوب اقدام ۲۰ سیم در تشریح جایگاه خود در بند ۱۰ متذکر میشود که تمامی اصول یاد شده در این چارچوب همگام برگرفته از اسناد و معاهدات بین المللی از جمله ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر کنوانسیون منع تبعیض در آموزش کنوانسیون حقوق کودک میثاق بینالمللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کنوانسیون ملل متحد راجع به افراد دارای معلولیت کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان کنوانسیون مربوط به وضعیت پناهندگان و قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد راجع به آموزش در وضعیت های ضروری است این مسئله بدین معنا است که سند ۲۰۳۰ در مقام بیان قواعد معاهداتی و عرفی الزام آور است هنگامی که قطعنامه های سازمان های بین المللی صراحتاً یا به طور ضمنی قرینه ای بر ادعای اعلام قواعد الزام آور ارائه دهند می توان آنها را موجب عرف بینالمللی دانستند بنابراین اگرچه سند ۲۰۳۰ آموزش یونسکو در دستور کار توسعه پایدار از نظر شکلی معاهداتی الزام آور نیستند اما ماهیت امپر در ظرف بین المللی برداشتند این امر در نظریه مشورتی دیوان بینالمللی دادگستری در پرونده مشروعیت تهدید یا توسل به سلاحهای هسته ای نیز ذکر شده است و برنامه های مجمع عمومی در شرایط خاص میتواند دلیل ما این ثبات مهم وجود یک قاعده یا ظهور اعتقاد حقوقی نسبت به یک قاعده باشند بنابراین سند ۲۰۳۰ آموزش از نظر شکلی کننده وجود یک عرصه بینالمللی دارند و آموزش حضور اعتقادی نوین در رویه بین المللی است که تقدیر از بهار نمی تواند بار مسئولیت بین المللی برای کشورهای عضو را به بار آورد و به ویژه با تحمیل رویکردها و سیاستهای خاص خود حاکمیت طاغوت بر مناسبات کشورهای اسلامی را رقم

بزند(غمامی و مقدمی، 1398) پروژه‌های که پس از برجام هسته‌های به عنوان پروژه عملی نفوذ فرهنگی غرب در ایران و به عنوان برجام فرهنگی از آن یاد شده است این پروژه توسط کارگروه ملی آموزش ۲۰۳۰ توسط دولت یازدهم با همکاری یونسکو تصویب و در اردیبهشت ۹۵ توسط دولت برای اجرا ابلاغ گردید نهیب رهبر فرزانه انقلاب مبنی بر گلابه از شورای عالی انقلاب فرهنگی و تصویب و اجرای بی سر و صدای آن گفتمان جدیدی در این عرصه و بیان چالشها و ناسازگاری این گونه اسناد بین المللی با آموزه‌های دینی و معارف ناب اهل بیت شکل گرفته یافته های پژوهش حاکی از این است که پذیرش این سند دارای پیامدهای است از جمله پذیرش سند به عنوان سند بالادستی در کشور پذیرش سلطه فرهنگی غرب حذف بسیاری از ارزشهای دینی از متون آموزشی، پذیرش رسمی سلطه غرب در ارکان نظام اسلامی، تعارض سند با مبانی اندیشه اسلامی، چالش های حقوقی و امنیتی تعارض با فلسفه تشکیل حکومت اسلامی و غیره (محمد فولادی ۱۳۹۷)، و در زمینه سلامت و بهداشت می بینیم امروزه یکی از مصادیق بارز حقوق بشر حق بر سلامت و بهداشت عمومی است که وجود و استقرار آن لازمه زندگی اجتماعی محسوب میشود از این رو تفکیک میان مفهوم سلامت که به بار پایین بیماری های جسمی و روانی در جوامع انسانی اطلاق میشود و بهداشت عمومی که دربردارنده تعهدات دولت ها در حوزه درمانی و بهداشتی برای آحاد به جوامع بشری است حمیت و ویژگی های دارد در میان اسناد بین المللی که به بررسی چنین حکمی پرداخته است سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ یونسکو اهمیت ویژه ای دارد چرا که تحولی اساسی در رویکرد دولتها نسبت به این موضوع به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشر ایجاد نموده است (باقری و همکاران 1397)

5-1 مقایسه اسناد بر اساس مشابهت ها و اختلافات

این دو سند برخی مشابهت ها به هم دارند مثلاً سند و یا برنامه آموزشی ۲۰۳۰ توسط کمیسیون ملی یونسکو تدوین و در کشورهای مختلف از جمله ایران بومی سازی شده است سند بومی سازی شده در ایران به عنوان سند ملی آموزش متره و مشتمل بر ۷ بخش میباشد که بر اساس مبانی مهم در قانون اساسی و سند تحول بنیادین بومی سازی شده است اما این دو سند پر از تفاوت ها و تناقضات با هم که قطعاً بزرگترین تفاوت آنها این است که سند ۲۰۳۰ بر خلاف موازین اسلامی ترسیم شده است (فولادی، 1396). یکی دیگر از نقاط اشتراک اسناد مربوط به شأن و منزلت انسان ها است در این خصوص هر دو سند منزلت یکسان برای جنس زن و مرد میدهند اما نقطه افتراق اسناد مربوط به معنای است که هر یک از این اسناد از عدالت و آموزش در نظر دارند سند ۲۰۳۰ از عدالت معنایی مرادف با برابری برداشت می نماید و عدالت جنسیتی را در برابر جنسیتی در امر آموزش تعریف می کند سند تحول بنیادین معتقد به توزیع آموزش متناسب با نیازها و نقشه های هر یک از دو جنس است ابهام سند بنیادین در تبیین نیازها و نقشه های هر جنس بزرگترین نقطه ضعف این سند به حساب می آید (ید الهی و همکاران، 1398) در سند تحول بنیادین داده ها حکایت از آن داشتند که در مجموع ۴۱۰ مرتبه به مولفه های مفهومی مرتبط با تعالی توجه شده است (مفهوم تعالی و نقد وضعیت آن در سند تحول بنیادین؛ مهدی سبحانی، حسین نجفی، سولماز نوآبادی ۱۳۹۶) اما سند ۲۰۳۰ بر اساس نگاه اما نیستی تشکیل شده که با نگاه اسلامی به انسان کاملاً متفاوت است و همه چیز را در بشر می بیند و نگاهی تعالی و والا نسبت به جهان ندارد (غمامی و مقدمی، 1398) یکی از مهمترین تفاوت های این دو سند با هم بحث هویت ملی است که سند تحول بنیادین بر اساس این هویت ترسیم شده به طوری که در کل سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۲۷ بار به صورت مجزا و به صورت ترکیبی مثل هویت اسلامی ایران هویت اسلامی انقلابی و غیره آمده است که این امر نشان از توجه ویژه طراحان سند به جایگاه مهم هویت و هویت ملی است (رهبری و همکاران، 1394) اما سند ۲۰۳۰ بر اساس نگاه تک بعدی جهان نوشته شده و کمتر ارزشی به هویت های ملی و فرهنگی دارد و سعی در یکسان سازی فرهنگ جهان در امر آموزش در بیت و دیگر موضوعات دارد که این با نگاه اسلامی ما در تناقض است (فولادی، 1396)

۶ نتیجه گیری

از آنجا که نظام تعلیم و تربیت از مهمترین بخش های هر کشوری است و ریل توسعه یافتگی هم از این بخش می گذرد باید توجه خاصی به این موضوع کرد و برنامه های بالادستی را طوری طراحی کرد که به این چشم انداز یعنی توسعه یافتگی منجر شود. حال ما در کشورمان با دو سند آموزشی تربیتی روبهرو هستیم یکی سند توسعه پایدار یونسکو که طبق قواعد جهانی ترسیم شده است و یکی هم سند تحول بنیادین که براساس قوانین اسلامی طراحی شده پس باید به طور شفاف نتایج و دستاوردهای این دو سند را به دست بیاوریم اما از آنجا که هیچ کدام از اسناد به طور کامل در کشور اجرا نمیشود این محدودیت وجود دارد که نمی توانیم به دستاوردهای دو سند به طور شفاف و کامل برسیم. پژوهشهایی که در حوزه این دو سند صورت گرفته مانند پژوهش بررسی انتقادی سند ۲۰۳۰، پژوهش بحث تعالی در سند تحول بنیادین، پژوهش چالش های بنیادین جمهوری اسلامی ایران با سند توسعه پایدار و... بیشتر بررسی جداگانه این سندها بود و پژوهش های محدودی در مقایسه سند تحول بنیادین با سند ۲۰۳۰ مانند پژوهش بررسی تطبیقی رویکرد سند ۲۰۳۰ و سند تحول بنیادین به عدالت آموزشی صورت گرفته است و پژوهش ما هم مانند مقاله ای که از آن نام بردیم در تلاش است تا این دو سند را در کنار هم بررسی و مقایسه کند. روش ما در این پژوهش کیفی از نوع توصیفی-تحلیلی است که در بخش جمع آوری اطلاعات از دیگر پژوهش ها هم استفاده شده است. عدهای بر این باورند که کلیات سند ۲۰۳۰ اصلاً با فرهنگ ما در تناقض نیست اما ما در این پژوهش ثابت کرده ایم که بخشهایی از این سند وجود دارد که با معارف اسلامی مان در تناقض است و باید بومی سازی شود که سند ۲۰۳۰ قابلیت خوبی در این موضوع دارد و میتواند این سند را بر اساس فرهنگ های ملل مختلف بومی سازی کرد و آن را استفاده کرد پس ما هم میتوانیم این سند را طبق قوانین اسلامی بومی کنیم و در اجرا کردن آن سهیم باشیم.

۷ بحث و پیشنهادات

همواره در کشور ما برخی ها می گویند یا باید سند تحول بنیادین را اجرا کرد یا سند ۲۰۳۰ را امادست آورد این پژوهش این است که ما در کنار اینکه برنامه تربیتی- آموزشی کشور را باید طبق سند تحول جلو ببریم اما می توانیم از مولفه های سند ۲۰۳۰ که با فرهنگ ما در تناقض نیست استفاده کنیم. از آنجا که در هر کشوری باید اسناد فراگیر و جامع تنظیم شود تا نظام تعلیم و تربیتشان طبق آن اسناد عمل کنند پیشنهاد ویژه ما به پژوهش های بعدی این است که به برنامه های بالادستی اهمیت بیشتری بدهند و در این حوزه یعنی حوزه تعلیم و تربیت هم به برنامه های ملی ارزش بیشتری دهند و در پژوهش هایشان به دنبال یافته های جهانی هم باشند و راهکار هایی را برای بومی سازی آنها با ارزش های ملی اتخاذ کنند.

۸ منابع و مراجع

- ۱- باقری حامد یوسف، ذاکریان امیری مهدی، بلوری پیمان، باوند داوود (۱۳۹۷) حق بر سلامت و بهداشت عمومی از منظر حقوق بنیادین بشر با تاکید بر سند ۲۰۳۰ یونسکو، مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی زنجان و تهران ایران، ۱-۲۳-۲۷
- ۲- جمعی از اعضای یونسکو (۲۰۱۵) سند توسعه پایدار یونسکو، پاریس، فرانسه، ۱۰-۴۴

- 3_ جمعی از کارشناسان حوزه تعلیم و تربیت (۱۳۹۰) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش تهران، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۴-۱۳-۱۲-۱۱-۱۰
- 4_ رهبری مهدی، بلباسی میثم، قربی سیدمحمدجواد (۱۳۹۴) همویت ملی در تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران، مطالعات ملی، دانشگاه مازندران، ۲۱-۲۰-۹-۴_
- 5_ سپیدنامه بهروز، فراستخواه منصور، رحمانی جبار (۱۳۹۷) گفتن علم و دین در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش - مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی - دانشگاه ایران ۱۳-۲۱-۲۲
- 6_ سبحانی نژاد مهدی، نجفی حسن، نورآبادی (۱۳۹۶) مفهوم تعالی و نقد به وضعیت موجود آن در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش فصلنامه مطالعات ملی دانشگاه علامه طباطبائی - تهران، ۱۹-۱۸-۱۶
- 7- سلطانی رحیم 1391 مروری بر روش تحلیل محتوا. اینه پژوهش، 40، 30-137138
- 8- غمامی سیدمحمد مهدی، خ نیلوفر (۱۳۹۷) چالش های بنیادین جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ علمی پژوهشی حکومت اسلامی، دانشگاه امام صادق تهران ۱۸-۹-۸
- 9- فولادی محمد (۱۳۹۸) بررسی انتقادی سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ آثار و پیامدهای آن، معرفت فرهنگی اجتماعی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ۱، ۳-
- 10- یداللهی انور، زارعی محمد حسین، یآوری (۱۳۹۸) بررسی تطبیقی رویکرد سند ۲۰۳۰ و تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران به عدالت آموزش جنسیتی، فصلنامه پژوهش حقوق عمومی سال بیست و یکم شماره ۶۵- تهران، ۱۴-۱۲-۱۱-۹